

**EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN
KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ***
(*Ecology-Based Nature Education Projects Participatory Levels of
Meeting Expectations*)

Yrd. Doç. Dr. Ali MEYDAN

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, alimeydan33@hotmail.com

Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT

Konya Ün., Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, rbozyigit@selcuk.edu.tr

Musa KARAKURT

Konya, Hocacihan Anadolu İ. H. L., musakarakurt42@hotmail.com

ÖZET

TÜBİTAK – Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı tarafından, farklı disiplinlerdeki araştırma görevlileri, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile izci lideri öğretmenlere geniş bir ekoloji vizyonu kazandırmak, doğanın dilini öğretmek amacıyla oluşturulan “Doğa Eğitimleri” adlı proje kapsamında, 2008, 2009 ve 2010 yılı Temmuz ayında “Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Konya Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi Projesi” uygulanmıştır.

Çalışma, 2008, 2009 ve 2010 yılı Temmuz ayında gerçekleştirilen “Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Konya Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi” programı sırasında yapılmıştır. Bu programa yaklaşık 85 kişi katılmıştır. Araştırmada, nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, 20 anket cümlesi ve 3 açık uçlu sorudan oluşan form kullanılmış olup, elde edilen veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar doğrultusunda kodlar oluşturulmuş, oluşan kodlar ilişkilendirilerek, katılımcıların görüşleri araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır.

Bu araştırma sonucunda, doğa eğitimi projelerinin katılımcılarının beklentilerini karşıladığı ve projeden geniş bir ekoloji vizyonu kazanarak ayrıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi Projesi, Katılımcı Beklentileri, Beklentilerin karşılanması*

* Uluslararası Katılımlı Coğrafya Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur. 7-10 Eylül 2011. İstanbul Üniversitesi

ABSTRACT

Within the scope of “Nature Education” project by TUBITAK Science Department, which aims to provide a wide ecology vision to young research assistants from different departments, master and doctorate students and scoutleader teachers; the love of science with teaching the nature language, the opportunity of application and use of this current scientific knowledge; in July, 2008, 2009 and 2010 the Project of “Ecology-Based Nature Education around Konya and Beyşehir Lake National Park” were be carried out.

The study were be carried out in July, 2008, 2009 and 2010; with the Project of “Ecology-based Nature Education around Konya and Beyşehir Lake National Park”. There were be nearly 85 participants. In the research, qualitative and quantitative research methods were used together. Data collection instrument were used forms sentence of 20 survey and 3 open-ended questions consisting, the resulting data were analyzed using SPSS program. With the answers, some codes were be created and these codes were be commented by the researchers.

At the end of this research, “Nature Education” projects from the Project participants’ expectations are met and reached the conclusion that they leave large ecological vision of winning.

Key words: *Ecology-Based Nature Education, Participant Expectations, Expectations Met*

1.GİRİŞ

İnsanoğlu çevresiyle ve çevresindeki diğer canlılarla yaşamak zorunda kaldığını anladığı günden beri kendi yaşantısında değişiklik yapmak zorunda kalmıştır. Aslında bu değişiklik onun bulunduğu ortama uyum sağlamasının zorunluluğuydu. Sanayileşmenin başlangıcı olan 1800’li yıllara kadar insanın doğa üzerindeki tahribatı sınırlıyken, bundan sonra sanayileşme, fosil yakıtların bulunması ve yoğun olarak kullanılmaya başlanması, teknolojik gelişmeler ve dünya nüfusunun artması doğaya daha fazla müdahaleyi beraberinde getirmiştir.

Bireyin; kendini, toplumu ve doğa üzerine kurulan ve kurulmaya çalışan egemenlik olgusunu sorgulaması, beraberinde dogmatik düşünce tarzından aydınlanmaya geçişi sağlamıştır. Toplumsal gelişme ve düşüncenin pozitif evreye ulaşması olgular arası ilişkilerde neden-sonuç bağlantılarının araştırılması, temelde bireysel ve toplumsal tepkilerin de

çıkış noktasını oluşturmuştur. Birey olma ve sorgulama niteliğine sahip olan insan, uygarlaşmanın bedeli olarak doğal dengenin bozulması anlayışına karşı koruma, sürdürülebilir kalkınma bilincini geliştirme ve sonuçta doğayı korumanın uygarlaşma ölçütü olma zorunluluğu aşamasına gelmiştir. Artık günümüzde toplumlar belli bir doğa koruma bilincini oluşturma düşüncesinde birleşmektedirler. Gelişmekte olan doğa koruma bilinci, ülke yönetimlerini ve uluslararası örgütleri sahip olunan doğal değerlerin evrenselliği düşüncesinde birleştirerek bu alanlara bilimsel ölçütlere göre belli koruma statüleri getirmektedir.

Tabiat ile toplum arasında madde, enerji ve enformasyon alışverişi olmazsa toplumun yaşaması mümkün değildir. Diğer taraftan tabiat ile toplum arasındaki bu karşılıklı etkileşime, sistemli olarak bakıldığında toplumun yalnız tabiat sayesinde yaşayabildiği ve gelişebildiği görülür. Böylece tabiat ile toplum arasında sürekli bir çelişki vardır ve daima olacaktır (Mamedov, 1996; 13).

Çevre eğitiminin en büyük amacı sorumlu çevre davranışı gösteren duyarlı insanlar yetiştirmek olmalıdır. Günden güne artan ekolojik bozulma global bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji, hukuk, politika, ekonomi alanlarında mümkün olan bütün önlemler alınsa da, sürdürülebilir toplum kurulmadıkça ve dünyadaki insanların yaşam biçimlerinde önemli değişiklikler gerçekleştirilmedikçe global çevre problemlerinin çözülemeyeceği bilinmektedir (Kawashima, 1998, 35).

Tarımda ve tıpta kaydedilen gelişmeler, nüfus artışını ve bunun sonucunda da insanın doğa üzerinde kurduğu baskıyı beraberinde getirmiştir. Bu baskı kendisini; hızlı nüfus artışı, teknolojik gelişmeler, kentleşme, özellikle de çarpık kentleşme ile göstermiş ve doğal dengenin bozulma sürecini hızlandırmıştır. Bütün bu olumsuz gelişmeler insanların tek tek ya da örgütlü olarak harekete geçmesine neden olmuştur (Güler, 2007, 104).

Bir sentez ürünü olan doğada farklı disiplinlere ilişkin süreçler bir arada işlemiş, birbiriyle etkileşim içerisine girmiş ve sonuçta farklı ekosistemler, farklı peyzajlar oluşmuştur. Bu nedenle doğa eğitimi içeriği itibariyle çok disiplinli bir karakter taşır ve çevre eğitimi, “okul içi” ve “okul dışı” programlarının bir arada uygulanmasıyla gerçekleşir (Ozoner, 2004, 70).

EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ

Çoğu gönüllü kuruluş statüsünde olan kurumlar tarafından giderek yaygınlaşan ücretsiz dersler, programlar, kamp eğitimleri ailelerin, çocukların ve diğer katılımcıların çevre duyarlılığının artması hususunda önemli gelişmelerdir. Bu kurumlardan sadece okul dışı (informal) eğitim verenlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Bu etkinliklerin en önemlilerinden biri TÜBİTAK tarafından 1999 yılında Termessos Milli Parkı'nda başlatılan "Milli Parklarda Bilimsel Çevre Eğitimi" başlıklı projedir. 2000 yılında Kaçkar Dağları Milli Parkı, 2003 yılında Kazdağı Milli Parkı ve 2004 yılında Kapadokya Milli Parkı ve çevresi eğitim alanı olarak eklenmiş böylece doğa eğitimi yapılan milli park sayısı dörde çıkmıştır (Ozoner ve Yalçın, 2001, 66). Bu sayı, 2005 yılında 9; 2006 yılında 11; 2007 yılında 13; 2008 yılında 18; 2009 yılında yaz doğa eğitimlerinin, yaz bilim okullarıyla birleştirilmesiyle 27 ve 2010'da da 49 bölgeye ulaşmıştır.

Ekoloji temelli doğa eğitimi projeleri, korunan alan ve çevresinin sunduğu doğal ve kültürel değerlerin üniversite öğretim üyeleri ve diğer uzmanların katkılarıyla katılımcı bir eğitim temelinde işlenmesi esasına dayanmaktadır.

Çevre eğitimi; bilgilendirme, bilinçlendirme, uyarma, dengeleme, geliştirme, koruma vb. süreçleri içermekte ve insanlarda bu yönde davranışlar oluşturmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, insanın biyofiziksel ve sosyal çevresiyle ilgili değerlerin, tutumların ve kavramların tanınması ve ayırt edilmesini de hedeflemektedir (Güler, 2009, 32; Ozoner, 2004, 71).

Programın sonunda, gençlerin doğaya bakma ve onu okumada kendilerine özgü bir tarz geliştirmeleri, doğanın biçim-renk ve estetiğindeki çeşitliliği, tekliği, özgünlüğü, doğadaki dengeyi algılayabilme becerisi kazanmaları, merak ve ilgilerini uyandırabilmek ve soru sorabilmeleri amaçlanmaktadır (Ozoner, 2003, 52).

Bu tür doğa eğitimlerinin kısıtlı sürelerde de olsa bireylerin doğal süreçler konusunda bilgi edinmelerine olanak tanıdığı, onların doğaya olan yatkınlıklarını arttırdığı, daha duyarlı ve bilinçli kıldığı, daha bağımsız, yaratıcı ve eleştirel düşünen bireyler olmalarına katkıda bulunduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmaktadır (Demirsoy, 2004, 24; Ozoner, 2004, 88; Palmberg ve Kuru, 2000, 37; Payne, 2006, 33; Yanık, 2006, 328; Ozoner, 2007, 147).

Ülkemizde ve diğer ülkelerdeki bazı olumlu gelişmelere rağmen dünyada insanların neden olduğu doğal alanların ve kaynakların tahribatı hızla devam etmektedir. Eğer en kısa zamanda önlem alınmazsa, gelecekte oluşacak çevre konusunda eğitilmiş insan ordusunun bile koruyacağı bir doğal alan kalmayacaktır (Külköylüoğlu, 2006, 5). Bu gelişmeler, insan-ekosistem ilişkisini ve insanın doğayla bütünleşmesini de olumsuz yönde etkilemiştir.

Mersin Üniversitesi-TÜBİTAK-Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı işbirliğiyle 2008, 2009 ve 2010 yılı Temmuz aylarında uygulanan “Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Konya Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi Projesi” örneğinde “Doğa Eğitimi” projelerinin katılımcı beklentilerini karşılama düzeylerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

- 1.Doğa eğitimi projeleri katılımcıların beklentilerini ne düzeyde karşılamaktadır?
- 2.Katıldığınız Beyşehir Doğa Eğitimi projesini seçme ve katılmak isteme sebebiniz nedir?
- 3.Katıldığınız Beyşehir Doğa Eğitimi projesinden beklentileriniz nelerdir?
4. Beyşehir Doğa Eğitimi projesinin beklentilerinizi ne ölçüde karşıladığını düşünüyorsunuz?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Betimsel bir çalışma olan bu araştırma, genel tarama modelindedir. Doğa eğitimi projelerinin katılımcıların beklentilerini karşılama düzeylerini araştırmayı amaçlayan bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma ile uygulama yapılan kişilerden derinlemesine bilgi elde etmek (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 39), nicel araştırma ile de uygulama sayısı arttırılarak, araştırmanın güvenilirlik ve geçerlilik kazanması (Altunışık vd., 2007, 117) amaçlanmıştır. Bu araştırmada kullanılan anket, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup, 20 anket cümlesi ve 3 açık uçlu sorudan oluşmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2008, 2009 ve 2010 Temmuz aylarında uygulanan “Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Konya Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi” projesine katılan 85 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılara ait kişisel bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1: Katılımcılara ait bilgiler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	41	48,2
	Bayan	44	51,8
Yaşınız	20-25	27	31,7
	26-30	23	27,1
	31-35	21	24,7
	36 ve üstü	14	16,5
	1-5 yıl	21	24,7
Mesleki deneyim	6-10 yıl	25	29,4
	11-15 yıl	28	32,9
	16 yıl ve üstü	11	12,9
	İzci grubu lideri öğretmen	43	50,6
Mesleğiniz	Arş.gör./YL ve Dr. Öğr.	39	45,9
	Sivil toplum kuruluşu	3	3,5
	Sınıf öğretmeni	28	32,9
Branşınız	Fen bilgisi – Biyoloji	17	20,0
	Coğrafya	14	16,5
	Okul öncesi	5	5,9
	Jeoloji-Jeofizik	3	3,5
	Orman Müh	4	4,7
	Türkçe	3	3,5
	Matematik	3	3,5
	Felsefe	2	2,3
	Sosyal bilgiler	2	2,3
	İngilizce	2	2,3
	Sağlık bilgisi öğretmeni	1	1,1
	Ziraat fakültesi mezunu	1	1,1

2.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen 20 adet anket sorusu ve 3 açık uçlu sorudan oluşan form; 2008, 2009 ve 2010 yıllarında “Beyşehir Doğa Eğitimi” projelerine katılan 85 kişiye uygulanmıştır.

Anket formu geliştirilirken; projenin amaçları göz önünde bulundurulmuş, çevre bilimi ile ilgili yayınlar incelenmiş ve program geliştirme ve değerlendirme ile ilgili literatür taranmıştır. Ayrıca, olası anket maddeleri için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın başlangıcında 25 soru olarak hazırlanan anket, çalışma grubuna uygulanmadan önce, örnekleme uygun bir alt gruba uygulanarak anketin güvenilirlik katsayısı Cronbach alfa formülünden yararlanılarak 0.92 olarak bulunmuştur. Böylece, anket formu 20 madde olarak son şeklini almıştır.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anket sonucunda elde edilen verilerin çözümü ve yorumlanması aşamalarında katılımcıların anketteki sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları ve katılımcı beklentilerinin karşılanma düzeyleri “SPSS” istatistik programı ile elde edilmiş ve bunlar yorumlanmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların “Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi Projeleri”nden beklentileri ve bunların karşılanma düzeylerinin arasındaki farkın ortaya konmasında iki değişken (beklenti-karşılanma düzeyi) arasındaki ilişkiyi dolaylı bağımlı t testi tekniğinden yararlanılmıştır.

Ayrıca araştırmada açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin çözümü ve yorumlanması aşamalarında tasviri analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen konulara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir.

3.BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, anket ve görüşme sonuçlarına ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumları

1. alt problem “Doğa eğitimi projeleri katılımcıların beklentilerini ne düzeyde karşılamaktadır?” şeklindedir.

EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ

Tablo 2: Beklentiler ve Karşılama Düzeyleri

Beklentiler	Beklenti		Karşılama Düzeyi		t	p
	\bar{X}	S	\bar{X}	S		
Projenin, katılımcıların isteklerini ve önerilerini dikkate alması	3,58	0,71	3,88	0,67	3,06	,003
Projenin gerçekleştirildiği sosyal, kültürel ve öğretimle ilgili çeşitli etkinlikleri gerçekleştirilmesi	3,77	0,72	4,18	0,60	4,26	,000
Projenin, farklı disiplinlerden gelen katılımcıların ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olması	3,64	0,75	4,03	0,76	3,45	,001
Projenin, katılımcıların uyumu ile ilgili yeterli etkinliklere yer vermesi	3,77	0,64	4,10	0,65	3,40	,001
Proje personelinin ve eğiticilerin katılımcılara gereken ilgiyi ve yakınlığı göstermesi	3,76	0,75	4,47	0,64	6,95	,000
Projenin katılımcıları yeterince etkinliklere sevk edebilmesi	3,88	0,64	4,37	0,67	5,17	,000
Projenin katılımcıların akademik başarılarını artırıcı özelliklerinin olması	3,75	0,75	4,34	0,62	5,68	,000
Projenin kalitesini artırmak için katılımcıların aktif olarak görev almalarının sağlanması	3,58	0,70	4,18	0,77	3,35	,001
Projenin sahip olduğunuz ilgi ve yetenek alanlarınızı keşfetmenizi ve geliştirmenizi sağlayıcı özelliklerinin olması	3,18	0,71	3,89	0,69	1,09	,277
Projenin öğretim etkinliklerinin başarılı bir şekilde yürütülmesine yardımcı olacak teknolojik araç-gereç ve materyalleri temin etmesi	3,78	0,74	4,40	0,58	7,29	,000
Projenin, katılımcılara tartışma, eğlenme, serbest zaman etkinlikleri gibi imkânları yeterince sağlaması	3,85	0,72	3,76	0,89	0,80	,422
Projenin, katılımcıların araştırma ve proje geliştirme gibi yeteneklerini geliştirici özellikleri	3,71	0,70	4,18	0,60	4,30	,000
Bilimin popüler bir dille sunuluyor olması	3,71	0,68	4,32	0,71	5,84	,000
Proje esnasında katılımcıların proje personeli ve eğiticilerle rahat iletişim kurabilmesini sağlaması	3,76	0,70	4,52	0,60	7,35	,000
Proje esnasında olası yaralanmalar ve kaza gibi durumlarda ilk yardım hizmetlerinin verilmesi	3,81	0,74	4,43	0,66	7,04	,000
Projenin, katılımcıları çevrelerindeki bilimsel, sosyal ve kültürel faaliyetlere yönlendirmesi	3,76	0,66	4,35	0,68	6,85	,000
Projenin sürekli kendini geliştirme çabası içinde olması	3,75	0,70	4,43	0,68	7,07	,000
Projenin, katılımcılara sorumluluk anlayışı kazandırması	3,74	0,77	4,48	0,52	8,06	,000
Projenin katılımcılarda doğa bilinci ve çevre farkındalığı kazandırması	3,89	0,69	4,72	0,47	10,44	,000
Projenin katılımcıların doğaya bakış ve kavrayışında kökten değişiklikler meydana getirme özelliği	3,87	0,75	4,62	0,55	8,83	,000

Ekoloji temelli doğa eğitimi projesi katılımcılarının projeden beklentileri ve bunların karşılanma düzeylerinin arasındaki farkın ortaya konmasında iki değişken (beklenti-karşılanma düzeyi) arasındaki ilişkiyi dolaylı bağımlı t testi tekniğinden yararlanılmıştır.

“Projenin, katılımcıların isteklerini ve önerilerini dikkate alması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 3,06 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,58$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=3,88$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin gerçekleştirildiği sosyal, kültürel ve öğretimle ilgili çeşitli etkinlikleri gerçekleştirmesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 4,26 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,77$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,18$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin, farklı disiplinlerden gelen katılımcıların ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 3,45 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,64$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,03$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin, katılımcıların uyumu ile ilgili yeterli etkinliklere yer vermesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 3,40 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,77$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,10$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Proje personelinin ve eğiticilerin katılımcılara gereken ilgiyi ve yakınlığı göstermesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 6,95 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,76$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,47$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ

“Projenin katılımcıları yeterince etkinliklere sevk edebilmesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 5,17 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,88$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,37$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin katılımcıların akademik başarılarını artırıcı özelliklerinin olması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 5,68 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,75$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,34$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin kalitesini artırmak için katılımcıların aktif olarak görev almalarının sağlanması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 3,35 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,58$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,18$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin sahip olduğunuz ilgi ve yetenek alanlarınızı keşfetmenizi ve geliştirmenizi sağlayıcı özelliklerinin olması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 1,09 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,18$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=3,89$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin öğretim etkinliklerinin başarılı bir şekilde yürütülmesine yardımcı olacak teknolojik araç-gereç ve materyalleri temin etmesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 7,29 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,78$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,40$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin, katılımcılara tartışma, eğlenme, serbest zaman etkinlikleri gibi imkânları yeterince sağlaması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki ilişki t değeri 0,80 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,85$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=3,76$) arasında

farklılık yoktur ($p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında beklenti düzeyinin yüksek fakat karşılanma düzeyinin düşük olduğu görülmüştür.

“Projenin, katılımcıların araştırma ve proje geliştirme gibi yeteneklerini geliştirici özellikleri” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 4,30 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,71$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,18$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

“Bilimin popüler bir dille sunuluyor olması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 5,84 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,71$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,32$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

“Proje esnasında katılımcıların proje personeli ve eğitimcilerle rahat iletişim kurabilmesini sağlaması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 7,35 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,76$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,52$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

“Proje esnasında olası yaralanmalar ve kaza gibi durumlarda ilk yardım hizmetlerinin verilmesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 7,04 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,81$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,43$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

“Projenin, katılımcıları çevrelerindeki bilimsel, sosyal ve kültürel faaliyetlere yönlendirmesi” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 6,85 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,76$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,35$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

“Projenin sürekli kendini geliştirme çabası içinde olması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 7,07 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X} = 3,75$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X} = 4,43$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0,05$).

EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ

“Projenin, katılımcılara sorumluluk anlayışı kazandırması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 8,06 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,74$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,48$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin katılımcılarda doğa bilinci ve çevre farkındalığı kazandırması” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 10,44 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,89$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,72$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

“Projenin katılımcıların doğaya bakış ve kavrayışında kökten değişiklikler meydana getirme özelliği” konusunda beklenti ve karşılanma düzeyindeki t değeri 8,83 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre beklenti ($\bar{X}=3,87$) ve karşılanma düzeyi ($\bar{X}=4,62$) arasında karşılanma düzeyi lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$).

Tablo 3: Katılımcıların beklenti ve karşılanma düzeylerinin karşılaştırılması

	n	\bar{X}	S	df	t	p
Beklenti	85	75,5647	9,97192	84	8,391	,000
Karşılanma düzeyi	85	86,3647	7,91600			

Katılımcıların beklentilerinin ve karşılanma düzeyinin karşılaştırılması sonuçlarına göre: beklenti düzeyinde aritmetik ortalama 75,56, standart sapması 9.97; beklentilerin karşılanması düzeyinde aritmetik ortalaması 86.36, standart sapması ise 7.91 olarak bulunmuştur. Beklenti ve karşılanma düzeyi arasındaki t değeri 8.39 olarak hesaplanmıştır. 0.05 manidarlık düzeyinde beklenti ve karşılanma düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu farkın beklentilerin karşılanma düzeyi lehine olduğunu görmekteyiz. Bu durumda projelerin katılımcıların beklentilerinin üstünde gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

3.2. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumları

2. alt problem “Katıldığınız Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’ni seçme ve katılmak isteme sebebiniz nedir?” şeklindeydi.

Tablo 4: *Katılımcıların Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’ni seçme ve katılmak isteme sebebi*

Cevaplar	n
Doğayı yakından tanıma, yaşayarak öğrenme	24
Müfredat konuları hakkında kendimi geliştirme	22
Farkındalık kazanmak	18
Doğayı çok seviyor olmam	16
Lisansüstü eğitimimde fayda sağlamak	14
Konya ve Beyşehir çevresini daha yakından tanımak	14
Doğanın dilini anlama ve öğrencilerime anlatma	12
Benzer projeler hayata geçirme isteğim	8
Çevrenin insan ve insanın çevre üzerine etkilerini gözlemlemek	8
Teorik bilgilerimi arazide uygulama fırsatı bulmak	6

Tablo-4 incelendiğinde katılımcıların bu soruya karşılık belirttikleri görüş genel olarak “doğayı yakından tanıma ve yaşayarak öğrenme”, “müfredat konuları hakkında kendimi geliştirme”, “farkındalık kazanma”, “doğayı seviyor olmam”, “lisansüstü eğitimimde fayda sağlamak” cevaplarını vermişlerdir. Bu konuda katılımcıların belirttikleri görüşlerden örnekler verecek olursak:

Bir katılımcı; “Doğal oluşumlar ve çevrenin insan yaşamına, insanın çevreye etkilerini yerinde gözleme, uygulamalı eğitim olarak akademik bilgilerimi geliştirme gereksinimi”

Başka bir katılımcı; “Doğayı tanımak, anlamak ve koruyabilmek için öğrendiklerimi öğrencilerime aktarıp geleceğin yöneticilerine bu bilinci kazandırmak”

Diğer bir katılımcı; “Eğitimin verildiği yöre, pek çok jeolojik oluşumları ve farklı ekosistemleri bünyesinde barındırdığından, yeni bilgiler öğrenme, eksikliklerimi giderme ve daha önce hiç görmediğim oluşumları görme olanağı bulacağımı biliyordum.”

3.3. Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

3. alt problem “Katıldığınız Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’nden beklentileriniz nelerdir?” şeklindeydi.

Tablo 5: *Katılımcıların Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’nden beklentileri*

Cevaplar	n
Proje alanının doğal ve kültürel özelliklerini yakından tanımak	18
Proje alanının disiplinler arası bir yaklaşımla tanıtılması	17
Branşıyla ilgili kendimi geliştirebilmek	14
Kendi bölgemde benzer uygulamalar yapmak	12
Doğayla iç içe olmak ve farkındalık kazanmak	12
Proje alanının bitki yapısını ve bunlara ait türleri tanımak	8
Etkinlik temelli uygulamaların içinde olmak	8
Oluşturulan sinerjiyle doğa koruma bilincinin geliştirilmesi	6
Doğa eğitimi hakkında farkındalık yaratmak ve vizyon katmak	5

Tablo-5 incelendiğinde katılımcıların bu soruya karşılık belirttikleri görüş genel olarak “proje alanının doğal ve kültürel özelliklerini yakından tanımak”, “proje alanının disiplinler arası bir yaklaşımla tanıtılması”, “branşıyla ilgili kendimi geliştirebilmek”, “kendi bölgemde benzer uygulamalar yapmak”, “doğayla iç içe olmak ve farkındalık kazanmak” şeklindedir. Bu konuda katılımcıların belirttikleri görüşlerden örnekler verecek olursak:

Bir katılımcı; “Projenin daha geniş kitlelere ulaşarak, ülkemizin coğrafyasının yakından tanınmasını ve doğal kaynakların etkili ve verimli kullanımının gerçekleştirilmesini sağlayacağını ümit ediyorum.”

Bir başka katılımcı; “Sahada doğa üzerine kuramsal ve uygulamalı bilgileri hazmetmek, çevre problemlerini yerinde tanımak, uzman insanların bilgi ve yaklaşımlarından nasiplenmek”

Diğer bir katılımcı; “Almış olduğum doğa eğitimi sayesinde, bir fen ve teknoloji öğretmeni olarak öğrencilerime eğitim içeriğinde yer alan konulara ilişkin daha somut bilgiler verebileceğimi ve yapacakları çevre-doğa projelerinde daha iyi rehberlik edebileceğimi düşünüyorum.”

3.4. Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

4. alt problem “Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’ nin beklentilerinizi ne ölçüde karşıladığınızı düşünüyorsunuz?” şeklindeydi.

Tablo 6: *Katılımcıların Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’nin beklentilerini ne ölçüde karşıladığı ile ilgili görüşleri*

Cevaplar	n
Tümüyle ve fazlasıyla karşıladı	25
Konya ve Beyşehir ekosistemini tanıdım	22
Doğa ve çevre ile ilgili kazanım elde ettim	17
Beklentilerimin üzerinde gerçekleşti	17
Doğanın dilini anlamaya başladığımı düşünüyorum	13
Akademik anlamda karşıladı.	8
Daha ilgili bir grup olabilirdi	5

Tablo-6 incelendiğinde katılımcıların bu soruya karşılık belirttikleri görüş genel olarak “tümüyle ve fazlasıyla karşıladı”, “Konya ve Beyşehir ekosistemini tanıdım”, “doğa ve çevre ile ilgili kazanım elde ettim” cevaplarını vermişlerdir. Bu konuda katılımcıların belirttikleri görüşlerden örnekler verecek olursak:

Bir katılımcı; “Doğa adına çok güzel şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Bana çok fazla katkısı oldu. Burada öğrendiğim her şey meslek hayatımda kullanabileceğim tarzda bilgilerdi. Doğa bilinci yeterince aşılandı”

Bir diğer katılımcı; “Fazlasıyla beklediğimden daha iyi bir eğitim oldu. Proje ekibinin bizlere olan ilgisi, proje ekibinin kalitesi ve eğitimdeki programa uygunluk ve disiplinli çalışmalarla üst düzey bir eğitim oldu.”

Başka bir katılımcı; “Proje yürütücüsü başta olmak üzere hocalarla katılımcılar arasında kurulan olumlu iletişim sayesinde yoğun ve yorucu geçen eğitim süreci karşılıklı özveri ve birlikteliğin az rastlanır örneklerinden biri olmuştur. Proje süresince farklı meslek disiplini, farklı sosyal ve kültürel özelliklere sahip kişiler ile karşılıklı diyalog ve paylaşımların yaşanması, kişilerin kendilerine özgü yeteneklerini grup disiplini ve uyumu içinde projeye katmaları, projenin hedeflerinden daha fazlasının gerçekleşmesini sağlamıştır.”

4.SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4.1.Sonuç

Ekoloji temelli doğa eğitimi projeleri kapsamında “Beyşehir Gölü Milli Parkı ve Konya Çevresinde Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi” projesi örneğinde katılımcıların beklentilerinin karşılanma düzeyini incelediğimiz bu çalışmada, katılımcı beklentilerinin büyük oranda karşılandığı tespit edilmiştir.

Katılımcılar Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’ni seçme sebebi olarak “doğayı yakından tanıma ve yaşayarak öğrenme”, “müfredat konuları hakkında kendimi geliştirme”, “farkındalık kazanma”, “doğayı seviyor olmam”, “lisansüstü eğitimimde fayda sağlamak” gibi görüşleri sürerek, bu amaçlarına proje sonunda ulaştıklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcılar Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’nden beklenti olarak “proje alanının doğal ve kültürel özelliklerini yakından tanımak”, “proje alanının disiplinler arası bir yaklaşımla tanıtılması”, “branşıyla ilgili kendimi geliştirebilmek”, “kendi bölgemde benzer uygulamalar yapmak”, “doğayla iç içe olmak” gibi görüşler belirtmişler ve projenin bu beklentileri karşıladığını vurgulamışlardır.

Katılımcılar Beyşehir Doğa Eğitimi Projesi’nin beklentilerinin üzerinde gerçekleştiğini belirtmişler ve görüş olarak ta “tümüyle ve fazlasıyla karşıladı”, “Konya ve Beyşehir ekosistemini tanıdım”, “doğa ve çevre ile ilgili kazanım elde ettim” cevaplarını vermişlerdir.

4.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Doğa ve çevre konusunda verilen eğitim (gerek müfredatlarda gerek uygulamalı) yeterli hale getirilmeli ve bilinç oluşturma, farkındalık yaratma esas olmalıdır.
- Ekoloji temelli doğa eğitimi projeleri yaygınlaştırılmalı, katılımlar artırılmalı, farklı meslek gruplarının da katılımı sağlanmalıdır.
- Bireyler öncelikle kendi doğal çevrelerini tanıma konularında bilinçlendirilmelidir.

- Proje katılan bireyler farklı kurum ve kuruluşlarla ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yaparak yeni projeler yapmaları için cesaretlendirilmelidir.
- Katılımcıların kazanımlarını doğada gözlem, bilimsel araştırmalara yönelmek gibi etkinliklerle sürdürmemeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, H. Ve Yıldırım, E., (2007), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Kitapevi, Adapazarı
- Demirsoy, A., (2004), Son İmparatora Öğütler “Bilim Toplumu”, Meteksan A. Ş., Ankara
- Güler, T., (2007), “Çevre Eğitimi”, Yaygın Eğitimde Çevre Eğitimi, Türkiye Çevre Vakfı Yayını No: 178, Ankara, 99-116.
- Güler, T., (2009), “Ekoloji Temelli Bir Çevre Eğitiminin Öğretmenlerin Çevre Eğitimine Karşı Görüşlerine Etkileri”, Eğitim ve Bilim. 2009, Cilt 34, Sayı 151, Vol. 34, No 151
- Kawashima, M., (1998), “Development of Teaching Materials”, A Focus on Lakes/Rivers in Environmental Education, Tokyo, 33-50
- Külköylüoğlu, O., (2006), Çevre ve Çevre (İnsan Doğa İlişkisi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Vakfı Yayınları, Bolu.
- Mamedow, N., (1996), “Toplum ve Doğanın Karşılıklı etkileşimi: Sosyal Ekoloji”, Ecology Journals. Issue: 21 (13-15)
- Ozoner F. S. ve Yalçın G., (2001), “Milli Parklarda Bilimsel Çevre Eğitimi”, V. Uluslararası Ekoloji ve Çevre Sorunları Sempozyumu, Ankara Alman Kültür Merkezi, ss. 64-76.
- Ozoner, F. S., (2003), “Ekoturizm Etkinliklerinde ve Ekoloji Temelli Çevre Eğitiminde Coğrafyanın Önemi”, E.Ü. Coğrafya Bölümü Sempozyumları 2. Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu, s.51-54. 16-18 Nisan İzmir-Türkiye
- Ozoner, F. S., (2004)., “Türkiye’de Okul Dışı Çevre Eğitimi Ne Durumda, Neler Yapılmalı?”, V. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi&Biyologlar Derneği, Abant- Bolu. Bildiri Kitabı (Doğa ve Çevre), 67 – 98.

EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİNİN KATILIMCI BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ

- Ozaner, F. S., (2007), “Çiçek ve böceklerin doğanın dilinin öğretilmesindeki önemi; Alpin Çiçeklerin bu eğitimdeki özel yeri”, Gökyüzüne En Yakın Bitkiler: Alpin Çiçekleri Projesi, *Flora Turizmi Eğitimi*, Ed. F. Karahan, 20 Nisan-09 Eylül 2007, Bildiriler Kitabı, s. 145-155, Erzurum
- Palmer, I. E., & Kuru, J. (2000). “*Outdoor activities as a basis for environmental responsibility*”, *Journal of Environmental Education*, 31 (4), 32-37.
- Payne, P. G., (2006), “*Environmental education and curriculum theory*”, *The Journal of Environmental Education*, 37(2), 25-35.
- Pitman, B. J., (2004), “*Project WILD, A summary of research findings 1983-1995 and 1996-2003*”, Project WILD National Office Council for Environmental Education, 1-28, US.
- Yanık, F. E., (2006), *Doğaperest: Ali Demirsoy Kitabı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara